

क्रि० “इड ! यत्ते क्रिपिरं नाम” यजु० १०।२०।
४ अथुरभेदे “अथ्योक्तया क्रिपिं युधाः” ऋ० २, २२, २,
“क्रिपिं नामाथुरम्” भा० । १ पञ्चालदेशे पु० ‘व० व० ।
“आप्रोयामोऽतिरात्रत्वेन ह्येतेन क्रयः पञ्चालो राजा”
“क्रिय इति ह वै पुरा पञ्चालानां वसते” शत० ब्रा०
१२, ५, ४, ७, [क्रिपिर्दत्तो” ऋ० १, १६६, ६,

क्रिपिस् क्रि० क्रिपि-इड क्रि० । हिंसके “यत्ना कोदिदुश्चरति
क्री क्रये (मूल्यादानेन वृत्त्यपहणे) क्रीया उभ० सक० घनिट् ।
क्रीणाति क्रीणीते अक्रीणीत् अक्रीड । चिक्राय चिक्रिये
क्रेतव्यः क्रयणीयः क्रयः क्रयार्थं प्रसारितं क्रयः क्रयकः
क्रेता क्रीणन् क्रीणनः । क्रीतः क्रीत्वा विक्रीय । क्रेतम् ।
कर्मणि क्रीयते अक्रायि अक्रयिपाताम्-अक्रेपाताम् ।
चिक्रिये । “करमं दशभिर्ममेन्द्रं, क्रीणाति सेतुभिः” ऋ० ४,
२४, १०, “शुक्रं त्वा शुक्रेण क्रीणामि” यजु० ४, २६, १ । “क्री-
णीयाद्यस्तव्यार्थं मातामित्रोयमन्त्रिकात्” मनुः “क्रीडितु
महर्षेर्भूखाणामेकं क्रीणासि पण्डितम्” भा० सं० कश्चिद-
ध्यायः । “सोमं राजानमक्रीणंस्तस्मात् प्राच्यां दिशि
क्रीयते” ऐत० १, १२, “शूद्रानीतेः क्रयक्रीतैः (जलैः)
कर्म्म कृष्यन् पतत्यधः” श्रुतिः । अतश्चयशब्दे उदा० ।
अप्र+मूल्यादिदानेन वशनयने । “सा चेदस्यै न दद्यात् काम-
मेनामपक्रीणीयात्” शत० ब्रा० १४, ६, ४, ७, “तदा एनां
स्वपत्नीं वस्त्राभरणभोग्यादिदानेन कामं यथाशक्तिवैभवं
मपक्रीणीयात् वशं नयेत्” भा० ।

अभि+अभिलक्षणीकृत्य क्रिक्रये संस्कारविशेषे च । “एकं वा
एव क्रीयंताणोऽभिक्रीयते इन्द्रसोमेव राज्ञाय” शत०
ब्रा० २, २, २, २, “इहः क्रीयमाधः क्रयेण कस्यादमानः
सोमः एकं वै एकं खलु प्रयोजनमभिलक्ष्य विक्रीयते
अभिप्रादिना स्वात्मना संक्रियते वा” भा० ।

अप्र+अनादिना वशनयने । “वाङ्मयं क्रियन् वा सेहसेण
यताश्च मापक्रीय” साङ्ग० श्री० सु० १२, १, १० ।

अप्र+इडकृद्वे० । “भाय्यां शुक्रकाणीताम्” दशकुमा०
उप+आमीधेन क्रये । “वडादीनुपक्रीय” हितो० ।

निस्+(र) विक्रये कृत्यानुपममूल्यादाने च । “न निष्कृत्यवि-
सर्गाभ्यां भर्तुर्भार्यां विसृण्यते” मनुः । “निष्कृत्यो-
विक्रयः” उ० त० रघु० । “भोः क्रयव ! मदीयस्त्वमद्भिरुत्तोरिदं
सत्यम् । स त्वं मामनुगच्छस्व कुरुष्व ददुर्गवीर्यजम् ।
प्रथमः कस्य इत्यवममवीनु मधुसूदनः । प्रजन्तमनुवन्नाज
भारद्वज जनार्दनः । परिहाराणु वज्रविधानु कला हनि

वरभतः । तिष्ठन् नञ्जानीत्युक्ता परिहाराविचक्षणः ।
अपनीय ततः कथंतात् पुष्पदासैर्नमयतीत् । कपिला
नां सचक्षां मे निष्कृत्यार्थं प्रयच्छ मे । तिस्रं जम्पाजिभं
शूर्पं प्रयच्छ तम्रकाञ्चनम् । एषोऽस्म निष्कृत्यः क्षण !
विहितो दृष्टकेतुना” हरि० ११५, ५० रनिष्कृतौ ।
“तपोदानोपहारेषु व्रतेषु नियमेषु च । रज्याध्यायनध-
र्मेषु योनाऽऽवृत्तः स निष्कृत्यः” वसिष्ठः

परि+नियतकालं भत्या स्त्रीकारे अनियतकालस्त्वतोत्पादकात्
कृत्यात् तस्य नियतकालत्वेन न्यूनता । तद्योगे कारणस्य
वा सम्प्रदानसंज्ञा । “यतेन शताय वा परिक्रीतः” सि० कौ० ।
“सम्प्रोवाय परिक्रीतः कर्त्ताऽस्मि तव नापियम्” भट्टिः
“भक्त्यै सुक्तिः परिक्रीता सङ्घर्षिणोरुपाऽरिभिः” सुभ्य० ।
“हतेनोपकृतं वावोः परिक्रीणानसुखितम्” भट्टिः ।
कृयशब्दे २२५, ४० दर्शितम् जे० खलवाक्यादि उदा० ।
वि+मूल्यपहणेन स्वस्वत्वध्वंसपरस्वत्वापादकव्यापारे “वक्ष्ये
विक्रीणावह्ना इपमूर्ज्जं शतकृतौ !” यजु० २, ४६, विक्री-
णीते परस्व स्वं योऽस्वामी स्वायस्यसमतः” मनुः अनु-
शयशब्दे भूरि उदा० ।

सम्+सस्यक् क्रये न च मे विद्यते वित्तं संक्रेतं पुरुषं कचिद्”
भा० आ० १६०, ५० ।

“परिष्यवेभ्यः क्रियः” पा०

अकृतृपामिष्यपि क्रियाफले तड् ।

क्री क्रि० क्री-क्रिप् । क्रेतरि कारकोपदत्त्येऽपि संयोगोपध-
त्वात् न यण्, किन्तु इयङ् । ययक्रियौ ययक्रिय इत्यादि ।

क्रीड खेलने भा० पर० अक० सेट् । क्रीडति अक्रीडोत् ।
चिक्रीड क्रीडितः । क्रीडितव्यः क्रीडाः क्रीडकः क्रीडिता ।
क्रीडः । क्रीडा । क्रीडितः । क्रीडनं क्रीडितम् । क्रीडि-
त्या विक्रीय । “एष सोमो अश्विवाचि गवां क्रीडत्यग्निभिः”
ऋ० ६, ६६, २६, “माता च पिता च तेऽप्ये वृषका क्री-
डतः” यजु० २२, २२, चिक्रीड सैष प्रजह्रास चैव” भा०
व० १०४२, १० “क्रीडारसं निर्विशतीव माल्ये” कुमा० ।
अस्मादृष्टे प्रयोगे तड् अपि दृश्यते । मधुशङ्करशङ्करादेर्व-
न्दैः पुनः पुनः । क्रीडसे त्वं मरव्याज ! बाहः क्रीडनकै-
रिव” भा० व० ५०, ४५० ।

कस्यादुपसर्गे तत्तद्योतार्थविशेषे क्रीडने तत् “क्रीडो-
ऽनुसंपरिष्यच्च” पा० पथ्यः चकारात् आडस्य तड् बाध-
तुक्रीडमानानि पथ्य इत्यादि पक्षिणाम्” भट्टिः । “वा-
क्रीडमानोहृदाका नीमान् वायुपुतोययौ” भा० य०